

Themanummer ‘Andere antwoorden:

Innovatiekracht in gemeenten op weg naar 2018’

Inleiding: decentralisatie en innovatiekracht

BAS DENTERS

Prof. dr. S.A.H. Denters is hoogleraar Bestuurskunde aan de Universiteit Twente, wetenschappelijk directeur van de Nederlandse Onderzoeksschool Bestuurskunde (NOB) en hoofdredacteur van Bestuurswetenschappen.

In de regeringsverklaring van het nieuwe kabinet staat het klip en klaar: “Wezenlijk voor het functioneren van het openbaar bestuur in Nederland is de trend dat taken worden gedecentraliseerd. Met dit regeerakkoord zet het kabinet die trend versterkt door”. De regering laat het niet bij retoriek en in de overtuiging dat “veel taken van de overheid het beste dicht bij mensen kunnen worden uitgevoerd” (Rijksoverheid, 2012) worden decentralisaties aangekondigd op het terrein van de gezondheidszorg (wijkverpleegkundigen), welzijn, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, werkvoorziening en volkshuisvesting (aansturing corporaties).

Vriend en vijand lijken het eens zijn over de gevolgen van deze nieuwe opgaven voor het lokaal bestuur: het lokale bestuur zal zichzelf opnieuw uit moeten vinden. Het kabinet stelt dat het Huis van Thorbecke zich dient “aan te passen aan de huidige netwerk- en informatiesamenleving, aan de nieuwe financiële realiteit en aan de veranderende verhouding tussen de bestuurslagen, inclusief het Europese niveau” (Rijksoverheid, 2012). En passant wordt er ook op gewezen dat het “logisch (is) dat er de komende jaren van alle bestuurslagen stevige financiële offers” (Rijksoverheid, 2012) worden gevraagd. Op het lokale niveau zal er derhalve de komende jaren meer moeten gebeuren met minder middelen. Dat vraagt om het vinden van nieuwe evenwichten, niet alleen tussen de bestuurslagen, maar meer nog in de verhoudingen tussen overheden en de samenleving; de individuele en georganiseerde burgers (zie Denters & Kaiser, 2011; Franklin & Noordhoek, 2013). Ook de gemeenten erkennen de noodzaak tot vernieuwing. Zo constateert de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG): “In 2014 treden nieuwe raden en colleges aan die werk moeten maken van de decentralisaties. Er komt veel op

gemeenten af en dat vraagt om andere antwoorden. In innovatie liggen de antwoorden op de uitdagingen waar gemeenten voor staan” (VNG, 2013). Om die reden kiest de VNG “Andere antwoorden: Innovatiekracht in gemeenten op weg naar 2018” als het kernthema van zijn jaarcongres op 4 en 5 juni 2013 in de Overijsselse hoofdstad Zwolle.

Ter gelegenheid van het VNG jaarcongres verzorgt Bestuurswetenschappen jaarlijks een themanummer. In dit themanummer belicht een aantal auteurs – tegen de achtergrond van de aanstaande decentralisaties – de innovatiekracht van het lokaal bestuur en lokale bestuurlijke innovaties. In een eerste bijdrage schetsen de Twentse bestuurskundigen Jans, Denters, Van Gerven en Need een agenda voor systematisch onderzoek naar de verspreiding van innovaties in het decentraal bestuur. Ze gaan in op de beschrijving en de verklaring van verspreidingspatronen en presenteren ook eerste bevindingen van hun onderzoek naar innovatieprocessen in het Nederlands binnenlands bestuur. Vervolgens gaan Herweijer en Van Genugten in op twee innovaties van het lokaal bestuur (het plan Plasterk) en de gestage opmars van ambtelijke fusies bij gemeenten. Nadat de beleidstheorie achter beide bestuurlijke innovaties is besproken schetsen de auteurs vijf paradoxen die zijn verbonden aan het hedendaagse streven naar bestuurlijke vernieuwing. In de derde en laatste bijdrage gaan Fraanje en wederom Herweijer in op de werking van innovatieve samenwerkingsvormen tussen gemeenten. In de afgelopen jaren hebben gemeenten tal van nieuwe verantwoordelijkheden gekregen, bijvoorbeeld de uitvoering van de nieuwe Wet werk en bijstand (Wwb) en later de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze majeure taakdecentralisaties dwingen gemeenten te bezien hoe ze uitvoering konden geven aan deze nieuwe taken. Dit leidde tot gemeentelijke fusies maar daarnaast ontwikkelden zich ook nieuwe vormen van samenwerking. De vraag die de onderzoekers zich stellen is hoe we deze vormen van samenwerking moeten waarderen.

Literatuur

- Denters, S.A.H. & H.J. Kaiser, Gezonde gemeenten: slimme verbindingen, in: *Bestuurswetenschappen*, 2011/3, p. 14-27.
- Franklin, P & P. Noordhoek, The past and future of the Big Society. Een ideëngeschiedenis met betekenis voor Nederland, in: *Bestuurskunde*, 2013/1, p. 23-34.
- Rijksoverheid, *Regeringsverklaring*, 2012. <http://www.rijksoverheid.nl/regering/regeringsverklaring>
- VNG, VNG-jaarcongres, *Andere antwoorden: Innovatiekracht in gemeenten*, 2013. <http://www.vng.nl>